

FABRIKA JE ZATRUBILA

*Lea Vene (ur.): Kad bi fabrika trubila
(Zagreb: Generator multidisciplinarnih
koprodukcija & Udruga Siva zona
– prostor medijske i suvremene
umjetnosti, 2020.)*

Maja Šunjić, Vela Luka
maja.sunjic11@gmail.com

U prvom susretu s ovom knjigom dojam ostavlja njezina „ogoljena“ i donekle „sirova“ grafička izvedba. Pred vama je samo knjižni blok izrađen u potpunosti od kartona - bez korica/omota, s vidljivim tragovima povezivanja šivanjem i bez uobičajenog naslova otisnutog na hrbatu korica. Ta knjigoveška „nedovršenost“ nije slučajnost i zasigurno predstavlja poruku za sebe. Prva asocijacija su ogoljeni prostori luških tvornica *Ambalaža* i *Jadranka*, koje su u mračnim danima hrvatske privatizacije i postprivatizacije lišene ne samo strojeva kao osnovnih sredstava za rad, nego su u naknadnim domaćim pljačkaškim pohodima ogoljene gotovo do betona i kamena u zidovima.

U dokumentarno-likovnoj formi knjiga nas suočava sa minulim *danima slave*. Izvještaji i zapisnici Radničkog savjeta, planovi Upravnog odbora, društveni planovi, pravilnici o higijenskim i tehničkim mjerama zaštite se, kao na platnu, izmjenjuju s likovnim uradcima učenika Osnovne škole Vela Luka, nastalima u procesu koji se može smatrati svojevrsnim suočavanjem s prošlošću. Učenici su obišli prostore tvornica, slušali su kazivanja radnica, razgovarali sa starijima u obitelji, te su na temelju toga u različitim likovnim tehnikama napravili svoje

*U prvom susretu s ovom
knjigom dojam ostavlja
njezina „ogoljena“ i donekle
„sirova“ grafička izvedba.
Pred vama je samo knjižni
blok izrađen u potpunosti
od kartona - bez korica/
omota, s vidljivim tragovima
povezivanja šivanjem
korica. Ta knjigoveška
„nedovršenost“ nije
slučajnost.*

viđenje stvarnosti, prošlosti i budućnosti tvornica. Napuštenost, mrak i neiskorištenost sadašnjosti u suprotnosti su s nekadašnjom zvonkom pjesmom, brzinom rada, nemilosrdnim uvjetima, mokrim nogama, odsječenim prstima, praznim stomacima koje su zavaravali velikim količinama vode...

Nova Jadranka

Tvornica bi se vratila natrag u pogon. Proizvodilo bi se 500 konzervi ribe dnevno, na puno moderniji način i uz upotrebu novih strojeva. Izvozilo bi se u inozemstvo. Tvornica i proizvodnja bi dobile novi sjaj.

Upravo se po ovom pitanju ovaj uradak razlikuje od svih dosadašnjih tematiziranja industrijske baštine Vele Luke i otoka Korčule. Po prvi put je zahvaćen i segment, uvjetno rečeno, nepokretne baštine, tj. samih građevina Ambalaže i Jadranke. Do sada su se suradnici i urednici na ovom projektu mahom bavili nematerijalnim aspektom industrijske baštine s naglaskom na ženska pitanja. No, ova promjena fokusa je diskretna, zastupljena u likovnoj formi kroz pojedine radove osnovnoškolaca koji su odlučili dati svoje viđenje prostora na kojem se tvorničke zgrade nalaze i njihove namjene. Ovdje dječja mašta niže skalu mogućnosti koje se kreću od sasvim nove izgradnje uz turističke sadržaje - provokativnih pet crvenih zvjezdica hotela *Tito* kao signal kod nas nikada eksploatirane komunističke prošlosti, ali uz napomenu da je „ovo (...) prije bila tvornica ribe 'Jadranka'“, preko djelomične adaptacije tvorničkih prostora uz novu namjenu te obnove postojećih građevina, uz tek jedan jedini prijedlog ponovnog pokretanja proizvodnje. Sva ova idejna likovna rješenja vide potencijal koji je u svijesti odraslih odavno prekršten, a naslov u kondicionalu gotovo pa poziva na ponovno buđenje i razrješenje.

